

הַלְבוֹת אֶבֶל פָּרָק ו

א. מִדְּבָרֵי סוּפְרִים שִׁיְהִיָּה הָאֵבֶל נוֹהֵג בְּמִקְצַת דְּבָרֵי אֲבִלוֹת, כָּל שְׁלוּשִׁים יוֹם. וּמִנֵּין סָמְכוּ לְשְׁלוּשִׁים יוֹם שֶׁהָרִי הוּא אוֹמֵר "וּבִכְתָּהּ אֶת-אָבִיהָ וְאֶת-אִמָּהּ, יָרַח יָמִים" (דברים כא, יג), מְכַלֵּל שֶׁהָאֵבֶל מַצְטַעַר כָּל שְׁלוּשִׁים יוֹם.

ב. וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁהָאֵבֶל אָסוּר בָּהֶן כָּל שְׁלוּשִׁים יוֹם אָסוּר בַּתְּסַפְּרָת, וּבִגְהוּץ, וּבִנְשׁוּאִין, וּבְשִׁמְחַת מְרֻעוֹת, וְלִילָךְ בְּסַחֲוָה מִמְּדִינָה לְמְדִינָה: הַכֹּל חֲמִשָּׁה דְּבָרִים.

ג. בַּתְּסַפְּרָת כִּיצַד: כֶּשֶׁם שֶׁאָסוּר לְסַפֵּר כָּל שָׁעַר גּוּפוֹ, אוֹ לְגַלֵּחַ שְׂפָמוֹ, אוֹ לְקַץ צַפְרָנָיו בְּכָלִי, כָּל שְׁבָעָה כֶּךָ אָסוּר כָּל שְׁלוּשִׁים. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּאִישׁ; אֲבָל הָאִשָּׁה מִתְּרַת בְּנִטִּילַת שָׁעַר לְאַחַר שְׁבָעָה, וְהָאִישׁ עַד שְׁלוּשִׁים יוֹם. וְעַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ חֵיב לְגַדֵּל שְׁעָרוֹ עַד שִׁישְׁלַח פָּרַע, אוֹ עַד שִׁיִּגְעְרוּ בּוֹ חֲבָרָיו.

ד. וְכֵן אָסוּר לְלַבֵּשׁ כְּלִים לְבָנִים חֲדָשִׁים וּמִגְהָצִין כָּל שְׁלוּשִׁים, אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה. הֵיוּ צְבוּעִין וּמִגְהָצִין, מִתְּרִין; וְכֵן אִם לֹא הֵיוּ חֲדָשִׁים אֵף עַל פִּי שֶׁהֵן לְבָנִים וּמִגְהָצִין, מִתְּרִין. וְכָלִי פִּשְׁתָּן, אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גְּהוּץ. וְלְאַחַר שְׁלוּשִׁים יוֹם, מִתְּרַת בְּגָהוּץ, אֶפְלוֹ עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ.

ה. בִּנְשׁוּאִין כִּיצַד: אָסוּר לִשָּׂא אִשָּׁה, כָּל שְׁלוּשִׁים יוֹם; וּמִתְּרַת לְאָרֶס, אֶפְלוֹ בְּיוֹם הַמִּיתָה. וּמִי שִׁמְתָהּ אִשְׁתּוֹ אִם כָּבֵר קִים מְצוֹת פְּרִיָּה וְרִבְיָה, וַיֵּשׁ לוֹ מִי שִׁישְׁמִשְׁנּוּ, וְאֵין לוֹ בָּנִים קְטָנִים הָרִי זֶה אָסוּר לִשָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת, עַד שִׁיעֲבְרוּ עָלָיו שְׁלוּשָׁה רְגָלִים.

ו. אֲבָל מִי שֶׁלֹּא קִים עֲדִין מְצוֹת פְּרִיָּה וְרִבְיָה, אוֹ שְׁקִים וַיֵּשׁ לוֹ בָּנִים קְטָנִים, אוֹ מִי שֶׁאֵין לוֹ מִי שִׁישְׁמִשְׁנּוּ הָרִי זֶה מִתְּרַת לְאָרֶס, וְלִכְנֵס מִיד; וְאָסוּר לוֹ לְבוֹא עָלֶיהָ, עַד שְׁלוּשִׁים יוֹם. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִיתָה אֲבֵלָה לֹא תִבְעַל, עַד שְׁלוּשִׁים יוֹם.

ז. שִׁמְחַת מְרֻעוֹת שֶׁהִיא חֵיב לְפָרַע אוֹתָהּ, מִתְּרַת לַעֲשׂוֹתָהּ מִיד לְאַחַר שְׁבָעָה. אֲבָל אִם אֵינוֹ חֵיב לְפָרַעָה אָסוּר לְהַכְנִס לָהּ, עַד שְׁלוּשִׁים יוֹם. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׂאֵר מֵתִים; אֲבָל עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יִכְנֵס לְשִׁמְחַת מְרֻעוֹת, עַד שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.

ח. עַל כָּל הַמֵּתִים כָּלָן מִתְּרַת לִילָךְ בְּסַחֲוָה, לְאַחַר שְׁלוּשִׁים יוֹם. וְעַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ עַד שִׁיִּגְעְרוּ בּוֹ חֲבָרָיו, וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֵךְ עִמָּנוּ. וְכֵן עַל כָּל הַמֵּתִים כָּלָן רָצָה, מִמַּעַט בַּעֲסָקוֹ; רָצָה, אֵינוֹ מִמַּעַט. עַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ, מִמַּעַט בַּעֲסָקוֹ. הַהוּלָךְ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אִם יָכוֹל לְמַעַט בַּעֲסָקוֹ, מִמַּעַט; וְאִם לֹא, יִקְנֶה צִרְפֵּי הַדֶּרֶךְ וּדְבָרִים שִׁישׁ בָּהֶן חַיִּי נִפְשׁ.

ט. מִי שֶׁהִיא בַּעֲלָהּ צְלוּב עֲמָה בְּעִיר, אוֹ אִשְׁתּוֹ צְלוּבָה, אוֹ אָבִיו אוֹ אִמּוֹ אָסוּר לוֹ לְשַׁכֵּן בְּאוֹתָהּ הָעִיר, עַד שִׁיִּכְלֶה הַבֶּשֶׂר. וְאִם הִיתָה עִיר גְּדוּלָּה כְּאֶנטוֹכִיָּה, יֵשׁ לוֹ לְשַׁכֵּן בְּצַד הָאֶחָד שְׁאֵינָן צְלוּבִין בּוֹ.

י. יוֹם שְׁבִיעִי מִקְצָתוֹ כָּכֵלּוֹ, וְהוּא עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן; לְפִיכָךְ מִתְּרַת לְכַבֵּס וּלְרַחֵץ וּלְעַשׂוֹת שְׂאֵר הַדְּבָרִים, בְּיוֹם שְׁבִיעִי. וְכֵן יוֹם שְׁלוּשִׁים מִקְצָתוֹ כָּכֵלּוֹ, וּמִתְּרַת לְסַפֵּר וּלְגַהֵץ בְּיוֹם שְׁלוּשִׁים.

יא. מִי שֶׁתִּכְפּוּהוּ אֲבָלָיו הַכְּבִיד שְׁעָרוֹ, מִקַּל בְּתַעַר לֹא בְּמַסְפְּרִים;

וּמִכֶּכֶּס כְּסוּתוֹ בַּמַּיִם, אֲבָל לֹא בְּנֶתֶר וְלֹא בַּחוּל; וְרוֹחֵץ כָּל גּוֹפוֹ
בְּצוּנָן, אֲבָל לֹא בַּחֲמִין. וְכֵן מִי שֶׁתִּכְפּוּהוּ אֲבָלָיו, וּבֹא מִמְּדִינַת
הַיָּם, וּמִבֵּית הַשְּׂבִיָּה, אוֹ שִׁיּוּצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, אוֹ שֶׁהָיָה מְנַדָּה
וְהֵתֵר, אוֹ שֶׁהָיָה מְדָר וְנִשְׁאָל עַל נִדְרוֹ וְהֵתֵר, וְכָל הַיּוֹצֵא מִטְּמֵאָה
לְטַהֲרָה הָרִי אֵלּוֹ מִגְּלַחֲחִין בִּימֵי אֲבָלָם, הוּאִיל וְתִכְף אוֹתָם אֲבָל
אַחֵר אֲבָל וְלֹא מִצְאוֹ פְּנָאִי.

הַלְבוּת אֲבָל פֶּרֶק ז

א. מִי שֶׁבָּאָה לוֹ שְׁמוּעָה שְׁמֵת לוֹ קְרוֹב אִם בְּתוֹךְ שְׁלוֹשִׁים יוֹם
הִגִּיעָה הַשְּׁמוּעָה, אִפְּלוּ בְּיוֹם שְׁלוֹשִׁים עֲצָמוּ הָרִי זֶה שְׁמוּעָה
קְרוֹבָה; וְחַיִּב לְנַהֵג שְׁבַעַת יָמֵי אֲבָלוֹת מִיּוֹם שֶׁהִגִּיעָה הַשְּׁמוּעָה,
וְקוֹרְעַ, וּמוֹנֶה שְׁלוֹשִׁים יוֹם לְאִסּוּר הַתְּסַפְּרֶת, עִם שְׁאֵר הַדְּבָרִים.
כָּלּוֹ שֶׁלְּדָבָר יוֹם שְׁמוּעָתוֹ הַקְּרוֹבָה, כְּיוֹם הַקְּבוּרָה.

ב. אֲבָל אִם הִגִּיעָה לוֹ הַשְּׁמוּעָה אַחֵר שְׁלוֹשִׁים הָרִי זֶה שְׁמוּעָה
רְחוּקָה, וְאֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֵא יוֹם אֶחָד בְּלָבָד; וְאֵינּוּ קוֹרְעַ. וְכֹאֵלּוּ
יוֹם הַשְּׁמוּעָה הוּא יוֹם שְׁבִיעֵי יוֹם שְׁלוֹשִׁים, וּמִקְצַת הַיּוֹם כָּלּוֹ.

ג. בִּיצֵד מִקְצַת הַיּוֹם כָּלּוֹ: כִּיּוֹן שֶׁנַּהֵּג אֲבָלוֹת שָׁעָה אַחַת כֹּאֵלּוּ
נַהֵג כָּל הַיּוֹם כָּלּוֹ, וּמִתֵּר לְנַעַל וְלִרְחֹץ וְלִסּוֹךְ וּלְגַלֵּחַ בְּשֵׁאֵר
הַיּוֹם; וְכֵן הוּא מִתֵּר בְּכָל הַדְּבָרִים.

ד. מִי שֶׁבָּאָה לוֹ שְׁמוּעָה קְרוֹבָה בְּתוֹךְ הָרֶגֶל אוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת,
וְלֹאֲחֵר הַשַּׁבָּת אוֹ אַחֵר הָרֶגֶל נַעֲשֶׂת רְחוּקָה עוֹלָה לוֹ; וְאֵינּוּ נוֹהֵג
לְאַחֵר הָרֶגֶל אוֹ לְאַחֵר הַשַּׁבָּת, אֲלֵא יוֹם אֶחָד בְּלָבָד, וּמִקְצַת
הַיּוֹם כָּלּוֹ, כִּמּוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

ה. מִי שְׁמֵת לוֹ קְרוֹב, וְלֹא יָדַע עַד שֶׁבֹא אִם הָיָה בְּמָקוֹם קְרוֹב
שֶׁהוּא מֵהַלֵּךְ עֶשֶׂר פָּרָסָאוֹת, שֶׁאִפְשָׁר שִׁיבוֹא בְּיוֹם אֶחָד אִפְּלוּ
בֹּא בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי: אִם מִצָּא מְנַחֲמִין אֲצֵל גְּדוֹל הַבַּיִת אֵף עַל
פִּי שֶׁנִּנְעָרוּ לַעֲמֵד הוּאִיל וּמִצָּא מְנַחֲמִין, עוֹלָה לוֹ וּמוֹנֶה עִמָּהֵן
תְּשֻׁלוֹם שְׁלוֹשִׁים יוֹם; וְאִם לֹא מִצָּא מְנַחֲמִין, מוֹנֶה לַעֲצָמוֹ. וְכֵן
אִם הָיָה בְּמָקוֹם רְחוּק אִפְּלוּ בֹּא בְּיוֹם שְׁנִי, מוֹנֶה לַעֲצָמוֹ שְׁבַעַת
וְשְׁלוֹשִׁים מִיּוֹם שֶׁבֹּא.

ו. הָאֲבָל בְּשִׁלּוּשָׁה יָמִים הָרֵאשׁוֹנִים אֵינּוּ הוֹלֵךְ, אִפְּלוּ לְבֵית
אֲבָל אַחֵר; מִכָּאֵן וְאֵלֶּךְ הוֹלֵךְ, וְאֵינּוּ יוֹשֵׁב בְּמָקוֹם הַמְּנַחֲמִין
אֲלֵא בְּמָקוֹם הַמְּתַנַּחֲמִין. וְלֹא יֵצֵא לְמָקוֹם אַחֵר מִפֶּתַח בֵּיתוֹ, כָּל
שַׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה; שְׁנִיָּה, יוֹצֵא וְאֵינּוּ יוֹשֵׁב בְּמָקוֹמוֹ; שְׁלִישִׁית,
יוֹשֵׁב בְּמָקוֹמוֹ וְאֵינּוּ מְדַבֵּר כְּדֶרֶכוֹ; רְבִיעִית, הָרִי הוּא כָּל אָדָם.

ז. כּוֹהֵן גָּדוֹל חַיִּב בְּכָל דְּבָרֵי אֲבָלוֹת, אֲלֵא שְׁאִסּוּר לוֹ לְקָרַע
בְּגָדָיו לְמַעֲלָה, וּלְגַדֵּל פָּרַע, וּלְצִאת אַחֵר הַמָּטָה. וְכָל הָעָם בָּאִין
לְנַחֲמוּ לְבֵיתוֹ. וְכִשְׁמִבְרִין אוֹתוֹ כָּל הָעָם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ, וְהוּא
מְסַב עַל הַסֶּפֶסֶל. וְאוֹמְרִין לוֹ כְּשֶׁמְנַחֲמִין אוֹתוֹ, אָנוּ כּוֹפְרֶתָךְ,
וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם, תִּתְּבָרְכוּ מִן הַשָּׁמַיִם; וְאִם רָצָה לְנַחֵם אַחֲרֵים
הַמְּמַנֶּה מִמַּצְעוֹ בְּתוֹךְ הָעָם, וְאוֹמֵר לָהֶם תִּנְחָמוּ.

ח. וְכֵן הַמֶּלֶךְ חַיִּב בְּכָל דְּבָרֵי אֲבָלוֹת, אֲלֵא שְׂאֵינּוּ יוֹצֵא מִפֶּתַח
פְּלִטוּרִין שְׁלוֹ אַחֵר מֵתוֹ, וְאֵין צְרִיךְ לוֹמַר אַחֵר מֵתִים אַחֲרֵים,
וְאֵינּוּ מְנַחֵם אֲבָלִים. וְלֹא יֵצֵא דְּוִיד אַחֵר אֲבָנָר, אֲלֵא לְהוֹדִיעַ
לָעָם שֶׁלֹּא נִהְרַג בְּרָצוֹנוֹ.

ט. אין אדם נכנס למלך לנחמו, אלא עבדיו ומי שנתן לו רשות להפגס; ואין להן רשות לדבר לו תנחומין, אלא כפי מה שירשה אותן. וכשמברין אותו כל העם מסבין על הארץ, והוא מסב על הדרגש.

הלכות אבל פרק ח

א. אבל חייב לקרע על מתו שנאמר "ובגדיכם לא-תפרמו, ולא תמתו" (ויקרא יו), הא אחר חייב לפרם. ואין קריעה אלא מעומד, שנאמר "ויקם המלך ויקרע את-בגדיו" (שמואל ב יג, לא). ומהיכן קורע, מלפניו; והקורע מאחוריו או מן הצדדין או מלמטה, לא יצא ידי חובת קריעה אלא כוהן גדול בלבד, שהוא פורם מלמטה.

ב. כמה שעור הקרע, טפח. ואינו צריך להבדיל שפת הבגד, ומתיר לו לקרע בכלי. ויש לו לקרע בפנים, שלא בפני אדם; לפיכך יש לו להכניס ידו בפנים, וקורע בצנעה. ואינו חייב לקרע אלא בגד העליון בלבד. וכל שבעת ימי אבלות, הקרע לפנים; ואם בא להחליף מחליף, ואינו קורע קרע אחר, שכל קרע שאינו בשעת חמום, אינו קרע.

ג. כמה דברים אמורים, בשאר המיתים, חוץ מאביו ואמו. אבל על אביו ועל אמו קורע עד שמגלה את לבו, ומבדיל שפת הבגד, ואינו קורע בכלי אלא בידו, מבחוץ בפני כל העם. וקורע את כל הבגדים שעליו; ובגד הזיעה הדבוק לבשרו, אינו מעפב. ואם החליף בגד אחר, חייב לקרע כל שבעה. וכן על אביו ועל אמו חולץ כתפו ומוציא זרועו מן החלוק, עד שיתגלה כתפו וזרועו; והולך כך לפני המטה. ואחר שיקבר אביו או אמו, אינו חייב לחלץ.

ד. קורעין לקטן, מפני עגמת נפש. וחולה שמת לו מת אין מקרעין לו, ולא מודיעין אותו, שמא תטריף דעתו עליו, ומשתקין את הנשים מפניו. וקורע אדם על חמיו ועל חמותו, מפני כבוד אשתו; וכן היא קורעת על חמיה ועל חמותה, מפני כבוד בעלה.

ה. מי שאין לו חלוק לקרע, ונזדמן לו חלוק בתוך שבעה, קורע; לאחר שבעה, אינו קורע. ועל אביו ועל אמו אפלו לאחר שבעה קורע, כל שלושים יום. וכל היוצא בבגד הקרוע לפני מיתים, כלומר שהוא קרע עתה עליהן הרי זה גונב דעת הבריות, וזלזל בכבוד החיים והמתים.

ו. האומר לחברו השאילני חלוקך, ואבקר את אבי שהוא חולה, והלה, ומצאו שמת קורע; ומאחה לו את חלוקו, ונותן לו דמי קרעו. ואם לא הודיעו שהוא מבקר בו חולה, הרי זה לא יגע בו.

ז. מי שהיה לו חולה בתוך ביתו, ונתעלף, וסבור שמת וקרע, ואחר כך מת אם בתוך כדי דבור, אינו חוזר וקורע; ואם לאחר כדי דבור, חוזר וקורע קרע אחר.

ח. וכן מי שאמרו לו מת אביו וקרע, ואחר כך נמצא בנו אם

בתוך כְּדֵי דְבוּר נֹדַע לוֹ אֲמַתַּת הַדָּבָר, יֵצֵא יָדֵי קְרִיעָה; וְאִם
אֲחֵר כְּדֵי דְבוּר לֹא יֵצֵא, וְחַיֵּב לְקַרֵּעַ קָרַע אֲחֵר.

ז. מִי שֶׁמָּתוּ לוֹ מֵתִים הַרְבֵּה כְּאַחַד, קוֹרֵעַ קָרַע אֶחָד לְכָלִּם. הִיָּה
בְּכָלֶלֶן אָבִיו אוֹ אִמּוֹ קוֹרֵעַ עַל כָּלֶן קָרַע אֶחָד, וְעַל אָבִיו וְעַל אִמּוֹ
קָרַע אֲחֵר.

י. מִי שֶׁמָּת לוֹ מֵת וְקָרַע עָלָיו, וְאַחֵר כֶּךָ מֵת לוֹ מֵת אֲחֵר אִם בְּתוֹךְ
שְׁבָעָה, קוֹרֵעַ קָרַע אֲחֵר; וְאִם לְאַחֵר שְׁבָעָה, מוֹסִיף עַל הַקָּרַע
הָרִאשׁוֹן כָּל שֶׁהוּא. מֵת לוֹ מֵת שְׁלִישִׁי אֲחֵר שְׁבָעָה שְׁלִישִׁי,
מוֹסִיף כָּל שֶׁהוּא. וְכֵן מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ, עַד טְבוּרוֹ; הִגִּיעַ לְטְבוּרוֹ,
מִרְחִיק שְׁלוֹשׁ אֶצְבָּעוֹת וְקוֹרֵעַ. נִתְמַלֵּא מְלֻפְנִיּוֹ, מִחֲזִירוֹ
לְאַחֲרָיו; נִתְמַלֵּא מְלַמְעָלָה, הוֹפְכוֹ לְמַטָּה.

יא. אָמְרוּ לוֹ מֵת אָבִיו וְקָרַע, וְאַחֵר שְׁבָעָה מֵת בְּנוֹ וְהוֹסִיף
הַתַּחֲתוֹן מִתְאַחָה, וְהַעֲלִיזוֹן אֵינּוּ מִתְאַחָה כִּמּוֹ שִׁיתְבָּאֵר. אָמְרוּ
לוֹ מֵת בְּנוֹ וְקָרַע, וְאַחֵר שְׁבָעָה מֵת אָבִיו אֵינּוּ מוֹסִיף, אֲלֹא קוֹרֵעַ
קָרַע אֲחֵר: שְׁאִין אָבִיו וְאִמּוֹ בְּתוֹסָפֶת.